

Ольга Главацька,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки,
Західноукраїнський національний університет
Остап Коцюрuba,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Західноукраїнський національний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Стрімкі зміни, що відбуваються в системі освіти, зумовлюють зростання вимог до професійної діяльності керівника закладу, адже саме він відіграє провідну роль у забезпеченні якості освітнього процесу, формуванні оптимального організаційного середовища та розвитку педагогічного персоналу. У такому контексті особливого значення набуває вміння керівника здійснювати саморегуляцію, самоорганізацію та свідомо планувати власну професійну діяльність – вміння, що об'єднуються у сфері самоменеджменту. Теоретичні засади самоменеджменту окреслюють спектр стратегій, технологій і методів, які допомагають керівникові раціонально використовувати власні ресурси, підвищувати результативність управлінських дій, підтримувати емоційну стабільність і забезпечувати сталість професійного зростання. Для управлінця в освіті володіння такими інструментами є не лише передумовою особистої ефективності, а й одним із ключових факторів успішності всього закладу. Отже, дослідження теоретичних концепцій самоменеджменту є важливим кроком до осмислення сучасних управлінських практик і відповідає поточним потребам освітньої галузі.

Професійна діяльність керівника в умовах сучасної освіти характеризується високою інтенсивністю, постійною зміною завдань і складністю управлінських процесів. Результативність його роботи залежить не лише від володіння управлінськими та педагогічними компетентностями, а й від здатності грамотно організувати власну діяльність, ефективно розподіляти час, протидіяти стресовим впливам та забезпечувати безперервний особистісний і професійний саморозвиток. Саме тому самоменеджмент стає однією з базових складових успішної управлінської діяльності [1].

Проблематика самоменеджменту керівника розкривається у працях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, серед яких В. Андрущенко, Л. Даниленко, Н. Коломінський, Л. Карамушка, О. Шиян, П. Друкер, Д. Нортон, Л. Зайберт, Г. Кунц та ін. Дослідники аналізують психологічні, організаційні й управлінські механізми діяльності керівника, розглядають самоменеджмент як інструмент особистісного лідерства, підвищення результативності, формування стратегічного мислення та розвитку професійної особистості.

У наукових джерелах самоменеджмент керівника тлумачиться як багатокомпонентна система підходів, методів і технологій саморегуляції, спрямованих на оптимізацію його професійних і особистісних ресурсів, підвищення якості управління та створення сприятливих умов для розвитку

педагогічного колективу. У сучасній науці цей феномен охоплює не лише планування роботи чи розподіл часу, а й емоційно-вольові, когнітивні та комунікативні аспекти управлінської діяльності [3; 6].

Науковці виділяють кілька базових теоретичних підходів до розуміння самоменеджменту, які можуть бути успішно застосовані керівником закладу освіти [4; 5; 7]:

1. *Психологічний підхід*. Зосереджується на вивченні механізмів саморегуляції, мотивації, контролю емоцій та поведінкових реакцій керівника. В його основі – концепції самоконтролю, емоційного інтелекту та когнітивної регуляції. Психологічний аспект самоменеджменту включає розвиток здатності до рефлексії, усвідомлення власних дій, уміння управляти емоціями, формувати стійкість до стресу та підтримувати високу внутрішню мотивацію.

2. *Менеджерський підхід*. Тракує самоменеджмент як систему навичок і стратегій, спрямованих на організацію, планування та контроль власної діяльності. У цьому контексті керівник виступає координатором, який визначає пріоритети, структурує завдання, делегує функції, оптимізує робочий час та контролює ефективність управлінських процесів. Підхід підкреслює важливість системності, стратегічності та раціонального використання ресурсів.

3. *Праксеологічний підхід*. Підходить до самоменеджменту як до процесу пошуку найефективніших способів діяльності. Він орієнтує керівника на використання оптимальних алгоритмів, які дозволяють досягати високих результатів за мінімальних витрат часу, сил та ресурсів. Центральним є аналіз діяльності, постійне вдосконалення методів роботи, запобігання повторенню неефективних рішень.

4. *Акмеологічний підхід*. Розглядає самоменеджмент як шлях досягнення найвищих рівнів професійної майстерності та особистісного розвитку. У цьому підході значущими є планування власної траєкторії зростання, розвиток управлінських компетентностей та безперервне самовдосконалення. Особливої уваги надають рефлексії, самооцінці та здатності визначати довгострокові професійні цілі.

5. *Системно-синергетичний підхід*. Інтерпретує самоменеджмент як результат взаємодії внутрішніх (особистісних) та зовнішніх (соціальних, організаційних) чинників, що впливають на здатність керівника адаптуватися до динамічних умов освітнього середовища. Тут самоменеджмент пов'язаний із умінням управляти складними процесами в колективі, ефективно співпрацювати з різними освітніми структурами та реагувати на нормативні й соціальні зміни.

Сучасні дослідження засвідчують, що високий рівень самоменеджменту керівника позитивно впливає на:

- результативність управління педагогічним колективом;
- якість управлінських рішень;
- професійну мотивацію працівників;
- здатність до інноваційної діяльності;
- психологічну стійкість у проблемних та кризових ситуаціях [2; 6].

Отже, узагальнення теоретичних підходів демонструє, що ефективність професійної діяльності керівника закладу освіти ґрунтується на поєднанні психологічних, праксеологічних, менеджерських, акмеологічних і системно-синергетичних засад.

Самоменеджмент виступає ключовим інструментом управління, який сприяє розвитку його професійного та особистісного потенціалу, підвищенню якості управління й адаптації до сучасних умов освітнього простору. Комплексне застосування цих підходів забезпечує високу стійкість та результативність керівника у професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Антоненко Л.А. Самоменеджмент керівника як сучасний метод поліпшення організації його праці. URL: http://www.rusnauka.com/25_PNR_2013/Economics/5_144072.doc.htm
2. Боднар О. С. Менеджмент педагогічного персоналу закладу загальної середньої освіти. Тернопіль : Крок, 2021. 380 с.
3. Бондар В. І. Управління закладом освіти в умовах змін: теорія і практика. Київ : Логос, 2020. 312 с.
4. Єльнікова Г. В. Сучасний керівник закладу освіти: управлінська компетентність. К. : Педагогічна думка, 2021. 296 с.
5. Лугова В. М., Голубєв С. М. Основи самоменеджменту та лідерства : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 212 с.
6. Самоменеджмент: навчальний посібник / С.К. Василик, О.В. Майстренко, К.Р. Немашкало та ін. Харків : ХНЕУ імені С. Кузнеця, 2020. 150 с.
7. Селютін В. М. Самоменеджмент : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2017. 206 с.